

بررسی وضعیت نشر کتاب در استان قم

بین سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۸۶

■ اشرف شمسی^۱

کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان

■ داریوش مطلبی^۲

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر ری

چکیده

نشر در معنای عام آن «تبدیل افکار، عقاید و احساسات یک شخص یا گروهی از مردم به اثری مکتوب و مضبوط و انتشار آن به قصد استفاده سایر مردم» می‌باشد. نشر کتاب به‌عنوان شاخصی مهم و تأثیرگذار در حوزه فرهنگ، همواره مورد توجه سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان و دولتمردان جهان بوده و سرمایه‌گذاری وسیعی در راستای توسعه آن از سوی دولت‌ها صورت می‌گیرد. مقاله حاضر وضعیت نشر کتاب در استان قم را بین سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۸۶ مورد بررسی قرار می‌دهد. یافته‌های پژوهش حاکی از رشد نسبتاً مطلوب نشر کتاب در استان قم نسبت به کل کشور است؛ به‌طوری که بعد از تهران مقام دوم نشر کتاب را داراست و به‌صورت میانگین ۱۶/۵۵ درصد رشد سالانه را در دوره مورد بررسی به خود اختصاص داده است. این میزان نسبت به رشد ۱۴/۳۲ درصدی کل کشور، از وضعیت مناسب‌تری برخوردار است. با بررسی کتاب‌های منتشر شده مشخص گردید که کتاب‌های حوزه دین با ۳۵۶۵۱ عنوان بیشترین و کتاب‌های حوزه علوم طبیعی و ریاضیات با ۳۲۱ عنوان، کمترین کتاب‌های منتشر شده در این استان را به خود اختصاص داده‌اند.

کلیدواژه‌ها: نشر کتاب، نشر، استان قم

مقدمه

دولتمردان، برنامه‌ریزان و عامه مردم بوده است (مطلبی، ۱۳۸۸، ص ۸۸).

امروزه توسعه نشر کتاب در هر جامعه، از ملاک‌های اصلی پیشرفت و توسعه‌یافتگی آن کشور محسوب می‌شود. متأسفانه کشورهای جهان سوم در زمینه تولید و مصرف کتاب نیز مانند سایر زمینه‌ها، از کشورهای توسعه‌یافته فرسنگ‌ها فاصله دارند. این کشورها با دارا بودن نزدیک به هشتاد درصد جمعیت جهان فقط سی درصد کتاب‌های جهان را تولید و منتشر می‌کنند. نشر ایران نیز در طی عمر کوتاه خود همواره با مشکلات عدیده‌ای دست به‌گریبان بوده و با فراز و نشیب‌های گوناگون برخاسته از تحولات اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و پیشرفت‌های فنی مواجه بوده است. این مشکلات مانع از شکل گرفتن موسسات نشر بزرگ، به معنای واقعی خود بوده است. طی این دوره هفتاد و چند ساله ناشران گوناگونی برای مدتی کوتاه یا نسبتاً طولانی وارد بازار نشر شده و با اولین مانع یا پس از چند مرحله آزمون و خطا با جهان نشر وداع کرده‌اند و تنها چند ناشر از هر دوره با بر جا باقی مانده‌اند. نشر محلی یا هر تعبیری که آن را بنامیم به اعتبار کمیت و کیفیت آن، در حال رشد است، اما منحنی رشد آن بسیار کند است و علت آن هم چیزی جز نبود یا کمبود شرایط و عوامل آن نیست.

نشر اندیشه‌های بشری قدمتی به بلندی تاریخ بشر دارد و انسان‌ها همواره به‌شکل‌های مختلف تلاش کرده‌اند تا دانسته‌ها و تجربیات خویش را در قالب سنگ‌نوشته‌ها، الواح گلین، دیوارنوشته‌ها (موجود در غارها)، چرم‌نوشته‌ها، و ... در اختیار سایرین قرار دهند و این آثار نسل به نسل منتقل و مورد استفاده قرار گرفته است. اختراع چاپ از سوی گوتنبرگ در قرن پانزدهم میلادی نقطه عطفی در نشر افکار و اندیشه‌های بشری بود، و تولید آثار علمی و به‌ویژه کتاب وارد مرحله جدیدی شد. به‌طوری که کتاب از انحصار گروه محدودی خارج و در اختیار طیف وسیعی از مردم قرار گرفت و نشر افکار در گستره وسیع‌تری امکان‌پذیر شد.

نشر را می‌توان نقطه‌ای دانست که در آن نیازهای فرهنگی جامعه، ضرورت‌های اقتصادی، امکانات فنی، اهداف و اغراض گروه‌های مختلف اجتماعی، فکر، اندیشه، علم، هنر، عاطفه و بسیاری از چیزهای دیگر، به هم گره می‌خورد. نشر کتاب امروزه یکی از بزرگترین فعالیت‌های فرهنگی و اقتصادی بشر محسوب می‌شود و هم به دلیل جایگاه اطلاع‌رسانی و ارتقای سطح فرهنگ عمومی و هم به دلیل نقش اقتصادی آن در اشتغال‌زایی، جذب سرمایه، عرضه و تقاضای بین‌المللی، همواره مورد توجه ویژه

ایجاد زیر ساخت و وظیفه دولت است که همراه با سیاستگذاری و برنامه‌ریزی، زمینه را برای رشد صنعتی فراهم می‌آورد (آذرننگ، ۱۳۸۱، ۹-۱۰). انجام پژوهش‌هایی به‌منظور بررسی وضعیت نشر کتاب در استان‌های مختلف، سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان را برای برنامه‌ریزی‌های بلند مدت یاری می‌رساند و مطالعه حاضر در این راستا انجام شده است.

قم با وسعت ۱۱۲۳۸ کیلومتر مربع و با بیش از یک میلیون نفر جمعیت در بخش مرکزی ایران واقع شده و ۰/۶۸ درصد کل مساحت کشور را داراست و مرکز آن شهرستان قم است. با ایجاد تحولات بنیادین انقلاب اسلامی و شناخته‌شدن استان قم به عنوان مرکز ثقل حیات اسلام، خوشبختانه این استان از کاروان روبه رشد نشر عقب نمانده و نسبت به استان‌های دیگر از نظر کمی و کیفی شتاب قابل قبولی داشته است. استان قم در زمینه نشر بعد از تهران در جایگاه دوم و در عرصه چاپ و نشر کتب مذهبی - دینی رتبه اول کشور را داراست. علاوه بر آن پرداختن به موضوعات حوزه دین و گسترش فرهنگ دینی از خصوصیات بارز و منحصر به فرد فضای انتشاراتی قم است و در حال حاضر با بیش از ۱۳۰ چاپخانه (مطلبی، ۱۳۸۷، ص ۴۵۷) توانسته هم نیاز استان خود و هم نیاز استان‌های هم‌جوار را برآورده سازد. نشر در استان قم در سال‌های گذشته نوسان و افت و خیزهای زیادی تجربه کرده است و در واقع از نظر سیر کلی تابع نشر کل کشور بوده است.

با توجه به اینکه این استان یکی از مهمترین مراکز تولید کتاب است، تهیه اطلاعات جامع آماری در خصوص وضعیت نشر و عوامل موثر بر آن می‌تواند سیاست‌گذاران و دست‌اندرکاران نشر کتاب را یاری رساند. در این مطالعه تلاش می‌شود آمارهای مربوط و وضعیت نشر استان قم از جمله تعداد عناوین، چاپ اول و مجدد،

ایجاد زیر ساخت و وظیفه دولت است که همراه با سیاستگذاری و برنامه‌ریزی، زمینه را برای رشد صنعتی فراهم می‌آورد (آذرننگ، ۱۳۸۱، ۹-۱۰). انجام پژوهش‌هایی به‌منظور بررسی وضعیت نشر کتاب در استان‌های مختلف، سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان را برای برنامه‌ریزی‌های بلند مدت یاری می‌رساند و مطالعه حاضر در این راستا انجام شده است.

بیان مسأله

نشر کتاب در ایران به تعبیری مهمترین و اصلی‌ترین صنعت فرهنگی یا از مهمترین و اصلی‌ترین ارکان فرهنگی است. تامین نیاز کتبی دانش‌آموز و دانشجو و فراهم کردن مواد خواندنی برای جمعیتی که اکنون تقریباً به بالای هفتاد میلیون نفر رسیده و بیش از ۸۰ درصد آن با سواد شده‌اند، به خودی خود و قطع نظر از هر عامل دیگری می‌تواند به صنعتی مولد، اشتغال‌زا، فعال و تاثیرگذار در جنبه‌های مختلف جامعه تبدیل شود، ضمن اینکه رشد جمعیت کشور، افزایش میزان باسوادی، گسترش بیشتر نظام آموزشی در آینده، نیاز روز افزون به کسب تخصص‌ها و مهارت‌های گوناگون، و اصولاً افزایش نیاز به مطالعه مواد خواندنی گوناگون در آینده چشم‌اندازی را ترسیم می‌کند که از چندین نظر به عنوان مثال فرهنگی، صنعتی - تولیدی، اقتصادی، اجتماعی و نیز از نظر سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، مدیریت و سازماندهی نشر بسیار چالش‌گر است.

صنعت نشر مانند هر صنعت دیگر برای اینکه بتواند به یک

شمارگان، پوشش موضوعی و سهم استان از نشر ملی، در طی یک دوره ده ساله مورد بررسی قرار گیرد.

اهداف تحقیق:

۱. شناسایی وضعیت نشر کتاب استان قم از نظر پوشش موضوعی، تعداد عناوین، چاپ اول و مجدد، ترجمه و تالیف و شمارگان کل و متوسط کتاب‌های منتشر شده بین سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۸۶؛
۲. شناسایی سهم نشر کتاب استان قم از نشر ملی؛
۳. شناسایی میزان مشارکت ناشران فعال استان قم بین سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۸۶.

تالیف: نوشتن کتاب یا خلق اثری در موضوعات علمی، ادبی، فرهنگی و غیره از سوی یک یا چند نفر، اعم از اینکه منتشر شده یا نشده باشد (مطلبی، ۱۳۸۸، ص ۹۰).

حوزه‌های موضوعی کتاب‌ها: دسته‌بندی استفاده شده در بانک اطلاعاتی موسسه خانه کتاب، براساس نظام رده‌بندی دهدهی دیویی است: در این تحقیق موضوعات ده‌گانه رده‌بندی دیویی شامل کلیات، فلسفه و روانشناسی، دین، علوم اجتماعی، زبان، علوم محض (طبیعی و ریاضیات)، علوم کاربردی، هنر، ادبیات، تاریخ و جغرافیا در نظر گرفته شده است.

یافته‌های پژوهشی

در ادامه وضعیت نشر کتاب استان قم از نظر شاخص‌های مانند تعداد عناوین، چاپ اول و مجدد، ترجمه و تالیف، شمارگان و پوشش موضوعی کتاب‌های منتشرشده، وضعیت فعالیت ناشران و همچنین سهم استان قم از نشر ملی مورد مطالعه قرار می‌گیرد. جدول شماره ۱، روند رو به رشد تعداد کتاب‌های منتشرشده بین سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۸۶ را از لحاظ موضوعی نشان می‌دهد. کتاب‌های حوزه دین و ادبیات همواره درصد بالایی از کل عناوین منتشرشده و کتاب‌های حوزه کلیات، علوم طبیعی و ریاضیات و هنر همواره درصد پایینی از عناوین منتشرشده در سال‌های مختلف را به خود اختصاص داده‌اند. در دوره ده ساله مورد بررسی، تعداد ۴۷۷۳۸ عنوان کتاب منتشر شده است که سال ۱۳۸۶ با ۶۴۷۵ عنوان کتاب، ۳/۴ برابر رشد را نسبت به سال ۱۳۷۷ با ۱۸۹۹ عنوان داشته است.

در مجموع بین سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۸۶ تعداد ۴۳۲ عنوان کتاب در حوزه کلیات منتشر شده است. بیشترین میزان نشر کتاب در حوزه کلیات مربوط به سال‌های ۱۳۸۵ با ۸۲ عنوان و ۱۳۸۳ با ۷۱ عنوان و کمترین میزان مربوط به سال ۱۳۷۸ با ۱۰ عنوان کتاب بوده است. به‌طور متوسط ۲۶/۵ درصد افزایش تعداد عناوین بین سال‌های مورد بررسی مشاهده می‌شود. بیشترین رشد سالانه (نسبت به سال قبل) مربوط به سال ۱۳۷۹ با ۱۴۰ درصد افزایش و بیشترین افت مربوط به سال ۱۳۷۸ با ۵۲/۳۸ درصد کاهش بوده است.

بین سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۸۶ تعداد ۱۲۳۷ عنوان کتاب در حوزه فلسفه و روانشناسی منتشر شده است. بیشترین میزان نشر کتاب در حوزه فلسفه و روانشناسی مربوط به سال‌های ۱۳۸۵ با ۲۳۷ عنوان و ۱۳۸۴ با ۱۹۶ عنوان و کمترین تعداد مربوط به سال ۱۳۷۷ با ۳۸ عنوان بوده است. به‌طور متوسط ۲۴/۷ درصد افزایش در حوزه فلسفه و روانشناسی را طی سال‌های مورد بررسی شاهد هستیم. بیشترین رشد سالانه (نسبت به سال قبل) در سال ۱۳۸۰ با ۹۸ درصد و بیشترین افت در سال ۱۳۸۶ با ۲۵/۳۲ درصد کاهش بوده است.

تعداد ۳۵۶۵۱ عنوان کتاب بین سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۸۶ در حوزه دین منتشر شده است. بیشترین میزان نشر کتاب در حوزه

روش‌شناسی تحقیق

این تحقیق از نوع مطالعات اسنادی است و جامعه مورد مطالعه شامل کلیه کتاب‌های منتشر شده در فاصله سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۸۶ است. برای مطالعه داده‌ها، روش‌های آماری توصیفی مانند محاسبه درصد، فراوانی، میانگین و ... مورد استفاده قرار گرفته است. در این تحقیق برای سرشماری آمار نشر کتاب بانک اطلاعاتی کتابخانه ملی ایران، بانک اطلاعاتی موسسه خانه کتاب، سالنامه آماری یونسکو و سایت‌های اطلاع‌رسانی دیگر مطالعه گردید. با بررسی و مطالعه قابلیت‌ها و آمار موجود در هر کدام از مراجع مذکور در نهایت بانک اطلاعاتی موسسه خانه کتاب کامل‌ترین بانک اطلاعاتی حوزه کتاب تشخیص داده شد و آمار موجود از بانک اطلاعاتی موسسه خانه کتاب استخراج شده است. با توجه به اینکه نسخه‌ای کتاب‌های منتشر شده از طریق وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و ادارات کل فرهنگ و ارشاد اسلامی به خانه کتاب ارسال می‌شود، بانک اطلاعاتی این موسسه از بالاترین میزان کتاب‌های منتشر شده در فاصله زمانی تحقیق حاضر برخوردار است.

تعاریف مفهومی و عملیاتی

نشر: مرحله‌ای که برای چاپ یک کتاب و رساندن آن به دست مصرف‌کننده باید طی شود (مطلبی، ۱۳۸۸، ص ۹۰).
کتاب: نشریه‌ای غیر ادواری است که با تعداد اوراق معتدله، نوشته یا چاپ و به‌طور مستقل صحافی شود (تعاریف و مفاهیم واژه‌ها...، ۱۳۸۱، ص ۳۶). در تحقیق حاضر تنها کتاب‌هایی بررسی شده است که مجوز نشر از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی داشته‌اند و پس از اخذ مجوز در بانک اطلاعاتی موسسه خانه کتاب ثبت شده‌اند.

ناشر: شخص حقیقی یا حقوقی که با اخذ پروانه نشر از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به عنوان یک مرکز و موسسه فرهنگی می‌تواند نسبت به چاپ و فروش کتاب اقدام کند (مطلبی، ۱۳۸۸، ص ۹۰).

ناشر فعال: در این پژوهش ناشر فعال به ناشری اطلاق می‌شود که حداقل یک عنوان کتاب (اعم از چاپ اول یا مجدد) در طول سال منتشر کرده باشد.

جدول (۱) توزیع فراوانی کتاب‌های منتشر شده در استان قم بین سال‌های ۱۳۷۷ - ۱۳۸۶ (به تفکیک موضوع)

ردیف	موضوع	۱۳۷۷		۱۳۷۸		۱۳۷۹		۱۳۸۰		۱۳۸۱		۱۳۸۲		۱۳۸۳		۱۳۸۴		۱۳۸۵		۱۳۸۶		جمع	
		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد		
۱	کلیات	۲۱	۱.۱۱	۱۰	۰.۴۳	۲۴	۰.۸۹	۳۳	۰.۸۲	۴۳	۱.۱۴	۳۸	۰.۸۳	۷۱	۱.۰۹	۵۰	۰.۷۰	۸۲	۰.۹۸	۶۰	۰.۹۳	۴۳۲	۰.۹۰
۲	فلسفه و روانشناسی	۳۸	۲.۰۰	۶۰	۲.۵۷	۴۹	۱.۸۱	۹۷	۲.۴۲	۸۸	۲.۳۳	۱۱۱	۲.۴۳	۱۸۴	۲.۸۴	۱۹۶	۲.۷۶	۲۳۷	۲.۸۲	۱۷۷	۲.۱۳	۱۳۳۷	۲.۵۹
۳	دین	۱۴۹۶	۷۸.۷۸	۱۸۴۰	۷۸.۹۰	۲۱۵۱	۷۹.۵۲	۳۱۰۰	۷۷.۶۸	۲۸۳۷	۷۵.۲۷	۳۴۲۶	۷۵.۰۳	۴۸۲۰	۷۴.۳۱	۴۹۳۵	۶۹.۵۲	۶۱۲۵	۷۲.۸۶	۴۹۲۱	۷۶.۰۰	۳۵۶۵۱	۷۴.۶۸
۴	علوم اجتماعی	۳۹	۲.۰۵	۳۸	۱.۶۳	۶۲	۲.۲۹	۸۹	۲.۲۲	۱۰۵	۲.۷۹	۱۷۲	۳.۷۷	۱۶۶	۲.۵۶	۲۳۶	۳.۳۲	۲۵۶	۳.۰۵	۲۱۱	۳.۲۶	۱۳۷۴	۲.۸۸
۵	زبان	۴۹	۲.۵۸	۸۵	۳.۶۴	۶۶	۲.۴۴	۱۱۲	۲.۴۰	۱۲۸	۳.۴۰	۲۰۰	۴.۳۸	۲۷۴	۴.۲۲	۳۸۶	۵.۴۴	۳۹۷	۴.۷۲	۲۲۲	۳.۴۳	۱۹۷۹	۴.۱۵
۶	علوم طبیعی و ریاضیات	۱۰	۰.۵۳	۱۹	۰.۸۱	۷	۰.۲۶	۱۹	۰.۴۷	۲۲	۰.۵۸	۱۹	۰.۴۲	۲۸	۰.۴۳	۱۶	۰.۲۱	۸۳	۰.۹۹	۳۸	۰.۵۹	۳۲۱	۰.۶۷
۷	علوم عملی	۲۰	۱.۰۵	۳۷	۱.۵۹	۳۳	۱.۲۲	۳۳	۰.۸۲	۹۲	۲.۴۴	۱۱۲	۲.۴۵	۲۱۳	۳.۲۸	۲۸۶	۴.۰۳	۳۱۶	۳.۷۶	۲۱۶	۳.۳۴	۱۳۵۸	۲.۸۴
۸	هنر	۱۹	۱.۰۰	۲۴	۱.۰۳	۳۲	۱.۱۸	۲۳	۰.۵۷	۳۵	۰.۹۳	۳۶	۰.۷۹	۳۹	۰.۶۰	۷۵	۱.۰۶	۵۵	۰.۶۵	۵۵	۰.۸۵	۳۹۳	۰.۸۲
۹	ادبیات	۱۵۶	۸.۲۱	۱۵۶	۶.۶۹	۱۹۷	۷.۲۸	۳۱۵	۷.۸۷	۲۷۷	۷.۳۵	۳۰۰	۶.۵۷	۴۷۰	۷.۲۵	۵۴۶	۷.۶۹	۵۹۹	۷.۱۳	۳۷۸	۵.۸۴	۳۳۹۴	۷.۱۱
۱۰	تاریخ و جغرافیا	۵۱	۲.۶۹	۶۳	۲.۷۰	۸۴	۳.۱۱	۱۲۰	۳.۰۰	۱۴۲	۳.۷۷	۱۵۲	۳.۳۳	۲۲۱	۳.۴۱	۳۱۳	۴.۴۱	۲۵۶	۳.۰۵	۱۹۷	۳.۰۴	۱۵۹۹	۳.۲۵
جمع		۱۸۹۹	۱۰۰	۲۳۳۲	۱۰۰	۲۷۰۵	۱۰۰	۴۰۰۱	۱۰۰	۳۷۶۹	۱۰۰	۴۵۶۶	۱۰۰	۶۴۸۶	۱۰۰	۷۰۹۹	۱۰۰	۸۴۰۶	۱۰۰	۶۴۷۵	۱۰۰	۴۷۷۳۸	۱۰۰

دین مربوط به سال‌های ۱۳۸۵ با ۶۱۲۵ و ۱۳۸۴ با ۴۹۳۵ عنوان و کمترین میزان کتاب در این حوزه نیز مربوط به سال ۱۳۷۷ با ۱۴۹۶ عنوان بوده است. در باره روند رشد، به طور متوسط ۱۶ درصد افزایش طی سال‌های مختلف را شاهد هستیم. بیشترین رشد سالانه (نسبت به سال قبل) مربوط به سال ۱۳۸۰ به میزان ۴۴/۱۲ درصد و بیشترین افت در سال ۱۳۸۶ با ۱۹/۶۶ درصد بوده است.

در مجموع تعداد ۱۳۷۴ عنوان کتاب بین سال‌های ۱۳۷۷ - ۱۳۸۶ در حوزه علوم اجتماعی منتشر شده است. بیشترین میزان نشر کتاب در حوزه علوم اجتماعی مربوط به سال‌های ۱۳۸۵ با ۲۵۶ و ۱۳۸۴ با ۲۳۶ عنوان و کمترین میزان مربوط به سال ۱۳۷۸ با ۳۸ عنوان بوده است. در باره روند رشد، به طور متوسط ۲۴ درصد افزایش را طی سال‌های مختلف شاهد هستیم. بیشترین رشد سالانه (نسبت به سال قبل) در سال ۱۳۸۳ با ۶۳/۸۱ درصد افزایش و بیشترین افت مربوط به سال ۱۳۸۶ با ۱۷/۵۸ درصد کاهش بوده است.

بین سال‌های ۱۳۷۷ - ۱۳۸۶ تعداد ۱۹۷۹ عنوان کتاب در حوزه زبان منتشر شده است. بیشترین میزان نشر کتاب در حوزه زبان مربوط به سال‌های ۱۳۸۵ با ۳۹۷ عنوان و ۱۳۸۴ با ۳۸۶ عنوان و کمترین میزان مربوط به سال ۱۳۷۷ با ۴۹ عنوان بوده است. در باره روند رشد، به طور متوسط ۳۱ درصد افزایش طی سال‌های مختلف را شاهد هستیم. بیشترین رشد سالانه در سال ۱۳۸۰ به میزان ۱۶۰/۶۱ درصد افزایش و بیشترین افت مربوط به سال ۱۳۸۶ با ۴۴/۰۸ درصد کاهش رخ داده است.

در حوزه علوم طبیعی و ریاضیات، بین سال‌های مورد بررسی تعداد ۳۲۱ عنوان کتاب منتشر شده است. بیشترین میزان نشر کتاب در حوزه علوم طبیعی و ریاضیات مربوط به سال‌های ۱۳۸۵ با ۸۳ عنوان و ۱۳۸۴ با ۷۶ عنوان و کمترین میزان کتاب در این حوزه مربوط به سال ۱۳۷۹ با ۷ عنوان بوده است. به طور متوسط ۴۱/۶ درصد افزایش طی سال‌های مختلف را شاهد هستیم. بیشترین رشد سالانه مربوط به سال ۱۳۸۴ با ۱۷۱/۴۳ درصد افزایش و بیشترین افت مربوط به سال

سال ۱۳۸۴ با ۹۲/۳۱ درصد افزایش و بیشترین افت مربوط به سال ۱۳۸۱ با ۲۸/۱۳ درصد کاهش می‌باشد. همچنین به طور متوسط ۰/۸۲ کتاب‌های منتشر شده در سال‌های مختلف مربوط به حوزه هنر بوده است.

در حوزه ادبیات، بین سال‌های مورد بررسی تعداد ۳۳۹۴ عنوان کتاب منتشر شده است. بیشترین میزان نشر کتاب در حوزه ادبیات مربوط به سال‌های ۱۳۸۵ با ۵۹۹ عنوان و ۱۳۸۴ با ۵۴۶ عنوان و کمترین میزان مربوط به سال ۱۳۷۷ با ۱۵۶ عنوان کتاب می‌باشد. در باره روند رشد، به طور متوسط ۱۴/۲۳ درصد افزایش طی سال‌های مختلف مشاهده می‌شود. بیشترین رشد سالانه مربوط به سال ۱۳۸۰ با ۵۹/۹ درصد افزایش و بیشترین افت مربوط به سال ۱۳۸۶ با ۳۶/۸۹ درصد کاهش می‌باشد. همچنین به طور متوسط ۷/۱۱ کتاب‌های منتشر شده در سال‌های مختلف مربوط به حوزه ادبیات است

در حوزه تاریخ و جغرافیا، بین سال‌های مورد مطالعه تعداد ۱۵۹۹ عنوان کتاب منتشر شده است. بیشترین میزان نشر کتاب مربوط به سال‌های ۱۳۸۵ با ۲۵۶ عنوان و ۱۳۸۴ با ۳۱۳ عنوان و کمترین میزان کتاب مربوط به سال ۱۳۷۷ با ۵۱ عنوان بوده است. در باره روند رشد، به طور متوسط ۱۹ درصد افزایش طی

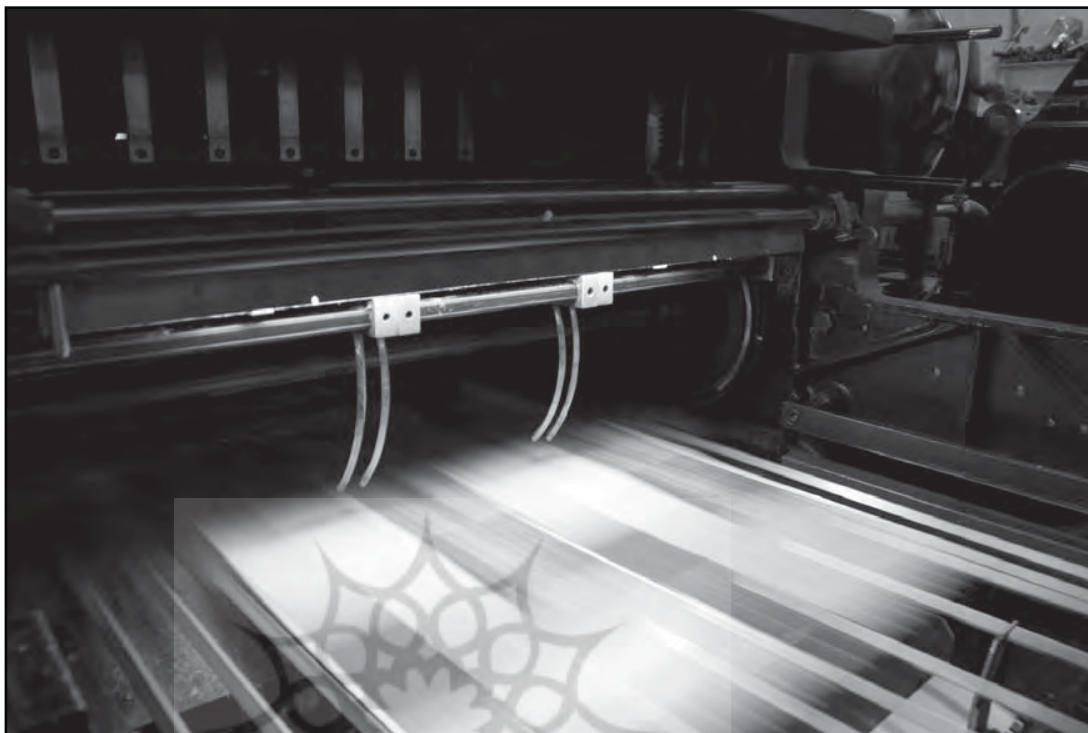
۱۳۷۹ با ۶۳/۱۶ درصد کاهش بوده است. همچنین به طور متوسط ۰/۶۷ درصد کتاب‌های منتشر شده در سال‌های مختلف مربوط به حوزه علوم طبیعی و ریاضیات بوده است.

در حوزه علوم عملی، در مجموع بین سال‌های مورد بررسی تعداد ۱۳۵۸ عنوان کتاب منتشر شده است. بیشترین تعداد کتاب‌های منتشر شده مربوط به سال‌های ۱۳۸۵ با ۳۱۶ عنوان و ۱۳۸۴ با ۲۸۶ عنوان و کمترین میزان مربوط به سال ۱۳۷۷ با ۲۰ عنوان می‌باشد. در باره روند رشد، به طور متوسط ۴۲ درصد افزایش طی سال‌های مختلف مشاهده می‌شود. بیشترین رشد سالانه در سال ۱۳۸۱ با ۱۷۸/۷۹ درصد افزایش و بیشترین افت در سال ۱۳۸۶ با ۳۱/۶۵ درصد کاهش را شاهد هستیم. همچنین به طور متوسط ۲/۸ درصد کتاب‌های منتشر شده در سال‌های مختلف مربوط به حوزه علوم عملی است.

در حوزه هنر، بین سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۸۶، تعداد ۳۹۳ عنوان کتاب منتشر شده است. بیشترین میزان نشر کتاب در حوزه هنر مربوط به سال‌های ۱۳۸۵ با ۵۵ عنوان و ۱۳۸۴ با ۷۵ عنوان و کمترین میزان مربوط به سال ۱۳۷۷ با ۱۹ عنوان بوده است. در باره روند رشد، به طور متوسط ۱۷/۸۴ درصد افزایش طی سال‌های مختلف را شاهد هستیم. بیشترین رشد سالانه نشر کتاب مربوط به

جدول ۲) توزیع فراوانی کتاب‌های منتشر شده در استان قم طی سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۸۶ به تفکیک ترجمه و تالیف، توبت چاپ، تیراژ کل و متوسط

تیراژ متوسط	تیراژ کل	تعداد چاپ مجدد		چاپ اول		تعداد تالیف		تعداد ترجمه		عنوان	وضعیت نشر سال
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد		
۵۰۰۹	۹۰۷۲۴۵۵	۳۹/۷۱	۷۵۴	۶۰/۲۹	۱۱۴۵	۹۰/۸۹	۱۷۲۶	۹/۱۱	۱۷۳	۱۸۹۹	۱۳۷۷
۴۲۰۴	۹۴۶۰۰۷۰	۴۲/۵۰	۹۹۱	۵۷/۵۰	۱۳۴۱	۸۸/۹۴	۲۰۷۴	۱۱/۰۶	۲۵۸	۲۳۳۲	۱۳۷۸
۴۸۶۸	۱۲۶۵۵۲۰۰	۴۱/۲۲	۱۱۱۵	۵۸/۷۸	۱۵۹۰	۹۰/۶۱	۲۴۵۱	۹/۳۹	۲۵۴	۲۷۰۵	۱۳۷۹
۴۶۵۳	۱۷۹۵۴۹۶۶	۳۸/۵۹	۱۵۴۴	۶۱/۴۱	۲۴۵۷	۹۰/۶۰	۳۶۲۵	۹/۴۰	۳۷۶	۴۰۰۱	۱۳۸۰
۴۶۸۳	۱۷۱۴۱۲۰۴	۴۱/۵۲	۱۵۶۵	۵۸/۴۸	۲۲۰۴	۸۵/۸۳	۳۲۳۵	۱۴/۱۷	۵۳۴	۳۷۶۹	۱۳۸۱
۴۶۳۷	۲۰۷۴۳۸۱۷	۴۰/۷۸	۱۸۶۲	۵۹/۲۲	۲۷۰۴	۸۳/۴۹	۳۸۱۲	۱۶/۵۱	۷۵۴	۴۵۶۶	۱۳۸۲
۴۳۰۷	۲۷۴۸۱۵۳۲	۴۴/۱۴	۲۸۶۳	۵۵/۸۶	۳۶۲۳	۸۵/۷۱	۵۵۵۹	۱۴/۲۹	۹۲۷	۶۴۸۶	۱۳۸۳
۴۵۴۴	۳۱۹۶۶۲۴۶	۴۶/۸۹	۳۳۳۰	۵۳/۱۱	۳۷۷۲	۸۵/۶۱	۶۰۸۰	۱۴/۳۹	۱۰۲۲	۷۱۰۲	۱۳۸۴
۴۴۳۳	۳۷۰۵۰۷۰۱	۴۷/۷۴	۴۰۱۳	۵۲/۲۶	۴۳۹۳	۸۶/۸۹	۷۳۰۴	۱۳/۱۱	۱۱۰۲	۸۴۰۶	۱۳۸۵
۴۰۷۰	۲۶۱۲۵۰۳۷	۵۷/۵۰	۳۷۲۳	۴۲/۵۰	۲۷۵۲	۸۴/۹۷	۵۵۰۲	۱۵/۰۳	۹۷۳	۶۴۷۵	۱۳۸۶
۴۵۴۱	۲۰۹۶۵۱۲۲۸	۴۳/۴۸	۲۰۷۶۰	۵۴/۴۲	۲۵۹۸۱	۸۶/۶۵	۴۱۳۶۸	۱۳/۳۵	۶۳۷۳	۴۷۷۴۱	جمع ده ساله

کتاب‌های ترجمه‌ای به ترتیب به میزان ۱۰/۷۶ درصد و ۲۴/۶۷ درصد افت را شاهد بوده است. بیشترین میزان رشد سالانه کتاب‌های ترجمه‌ای مربوط به ۱۳۸۰ با ۴۷/۹ درصد افزایش نسبت به سال قبل بوده است.

نوبت چاپ. از نظر نوبت چاپ طی سال‌های مورد بررسی به طور متوسط ۱۹/۳۵ درصد چاپ مجدد کمتر از چاپ اول بوده است که این نسبت در سال ۱۳۸۰ با ۳۷/۱۶ درصد کاهش بیشترین اختلاف را نسبت به کتاب‌های چاپ اول داشته است.

در این سال‌ها، بیشترین میزان رشد سالانه کتاب‌های چاپ اول مربوط به سال ۱۳۸۳ با ۹۱۹ عنوان افزایش (۳۳/۹۹ درصد) و بیشترین افت مربوط به سال ۱۳۸۶ با ۳۷/۳۵ درصد کاهش بوده است. همچنین بیشترین رشد سالانه کتاب‌های چاپ مجدد مربوط به سال ۱۳۸۳ با ۱۰۰۱ عنوان افزایش (۵۳/۷۶ درصد) و بیشترین افت مربوط به سال ۱۳۸۶ با ۲۹۰ عنوان کاهش (۷/۲۳ درصد) می‌باشد.

تیراژ کل. تیراژ کل کتاب‌های منتشرشده طی سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۶ همواره دستخوش تغییراتی بوده است به طوری که در سال ۱۳۸۰ بیشترین رشد را با ۴۱/۸۸ درصد افزایش و در سال ۱۳۸۶ بیشترین افت سالانه با ۲۹/۴۹ درصد کاهش را شاهد هستیم. تیراژ کتاب‌های منتشرشده از ۹۰۷۲۴۵۵ نسخه در سال ۱۳۷۷ به حدود سه برابر افزایش در سال ۱۳۸۶ به ۲۶۱۲۵۰۳۷ نسخه رسیده است. لازم به ذکر است که در سال ۱۳۸۴ برای اولین بار تیراژ کل کتاب از مرز سه میلیون نسخه گذشته و در سال ۱۳۸۵ با ۱۵/۹ درصد افزایش به سه میلیون و هفت هزار نسخه رسیده است.

تیراژ متوسط. تیراژ متوسط کتاب‌های منتشرشده در سال‌های مورد

سال‌های مختلف مشاهده می‌شود. بیشترین رشد سالانه مربوط به سال ۱۳۸۳ با ۴۵/۳۹ درصد افزایش و بیشترین افت مربوط به سال ۱۳۸۶ با ۲۳/۰۵ درصد کاهش بوده است. به طور متوسط ۳/۳۵ کتاب‌های منتشر شده در سال‌های مورد بررسی مربوط به حوزه تاریخ و جغرافیا بوده است.

نگاهی اجمالی به آمارهای جدول شماره ۲ نشان می‌دهد تعداد کل عناوین منتشرشده طی سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۸۶ همواره روند رو به رشدی داشته و به طور متوسط رشد ۱۶/۵۵ درصدی را طی کرده است. تعداد ۱۸۹۹ عنوان کتاب منتشر شده در سال ۱۳۷۷ با حدود ۳/۴ برابر افزایش به ۶۴۷۵ عنوان در سال ۱۳۸۶ رسیده است. بیشترین تعداد عناوین منتشرشده در سال ۱۳۸۵ با ۸۴۰۶ عنوان و کمترین آن در سال ۱۳۷۷ با ۱۸۹۹ عنوان بوده است. بیشترین رشد سالانه مربوط به سال ۱۳۸۰ با ۴۷/۹۱ درصد افزایش و بیشترین افت مربوط به سال ۱۳۸۶ با ۲۲/۹۷ درصد کاهش بوده است.

تألیف و ترجمه. به طور متوسط میزان کتاب‌های تألیف‌شده در سال‌های مورد بررسی، ۷/۳ برابر میزان کتاب‌های ترجمه‌شده بوده است، که این روند از ۵/۰۵ برابر تا ۹/۹۸ برابر در نوسان بوده است. به عبارت دیگر عناوین تألیفی نسبت به ترجمه در بین سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۰ به طور متوسط ۹/۳ برابر بوده که این رقم در طی سال‌های ۱۳۸۱ تا ۱۳۸۶ به طور متوسط ۶ برابر کاهش یافته است. میزان رشد سالانه کتاب‌های تألیفی مربوط به سال ۱۳۷۸ با ۴۹/۱۳ درصد افزایش و بیشترین افت مربوط به سال ۱۳۸۶ با ۱۱/۷ درصد کاهش بوده است.

تعداد کتاب‌های ترجمه‌ای در این سال‌ها همواره افت و خیزهایی داشته است به این صورت که سال‌های ۸۱ و ۸۶ تعداد

جدول ۳) توزیع فراوانی کتاب‌های منتشر شده و درصد رشد سالانه کتاب به تفکیک کل کشور، استان قم و سایر استان‌ها (۱۳۷۷-۱۳۸۶)

سایر استان‌ها		استان قم		ایران		محل نشر سال نشر
درصد رشد نسبت به سال قبل	تعداد	درصد رشد نسبت به سال قبل	تعداد	درصد رشد نسبت به سال قبل	تعداد	
-	۱۵۵۶۷	-	۱۸۹۹	-	۱۷۴۶۶	۱۳۷۷
۲۲/۸۳	۱۹۱۲۱	۲۲/۸۰	۲۳۳۲	۲۲/۸۳	۲۱۴۵۳	۱۳۷۸
۱۶/۱۱	۲۲۲۰۲	۱۵/۹۹	۲۷۰۵	۱۶/۱۰	۲۴۹۰۷	۱۳۷۹
۲۸/۲۸	۲۸۴۸۰	۴۷/۹۱	۴۰۰۱	۳۰/۴۱	۳۲۴۸۱	۱۳۸۰
۱۴/۲۰	۳۲۵۲۳	-۵/۸۰	۳۷۶۹	۱۱/۷۳	۳۶۲۹۲	۱۳۸۱
۲/۳۳	۳۳۲۸۰	۲۱/۱۵	۴۵۶۶	۴/۲۸	۳۷۸۴۶	۱۳۸۲
۶/۸۳	۳۵۵۵۴	۴۲/۰۵	۶۴۸۶	۱۱/۰۸	۴۲۰۴۰	۱۳۸۳
۳۰/۶۵	۴۶۴۵۲	۹/۵۰	۷۱۰۲	۲۷/۳۹	۵۳۵۵۴	۱۳۸۴
-۲/۸۸	۴۵۱۱۶	۱۸/۳۶	۸۴۰۶	-۰/۰۶	۵۳۵۲۲	۱۳۸۵
۱۰/۳۸	۴۹۸۰۱	-۲۲/۹۷	۶۴۷۵	۵/۱۵	۵۶۲۷۶	۱۳۸۶
۱۴/۳		۱۶/۵۵		۱۴/۳۲		میانگین درصد رشد بین سال‌های ۱۳۷۷-۸۶

از متوسط رشد کشوری و سایر استان‌ها بوده است. و نشر در استان قم رشد مطلوب‌تری نسبت به سایر استان‌های کشور در بین سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۶ را داشته است. بر اساس داده‌های نمودار ۱، بیشترین ناشران فعال در استان قم بین سال‌های مورد بررسی مربوط به سال ۱۳۸۶ با ۵۹۳ ناشر و کمترین تعداد مربوط به سال ۱۳۷۷ با ۲۶۱ ناشر بوده است. تعداد ناشران فعال در دیگر سال‌های عبارت بودند از: ۱۳۷۸، ۲۷۹ ناشر؛ ۱۳۷۹، ۲۷۷ ناشر، ۱۳۸۰، ۳۷۸ ناشر؛ ۱۳۸۱، ۴۶۶ ناشر؛ ۱۳۸۲، ۴۵۶ ناشر؛ ۱۳۸۳، ۵۲۵ ناشر؛ ۱۳۶۴، ۵۸۲ ناشر و ۱۳۸۵، ۵۵۹ ناشر.

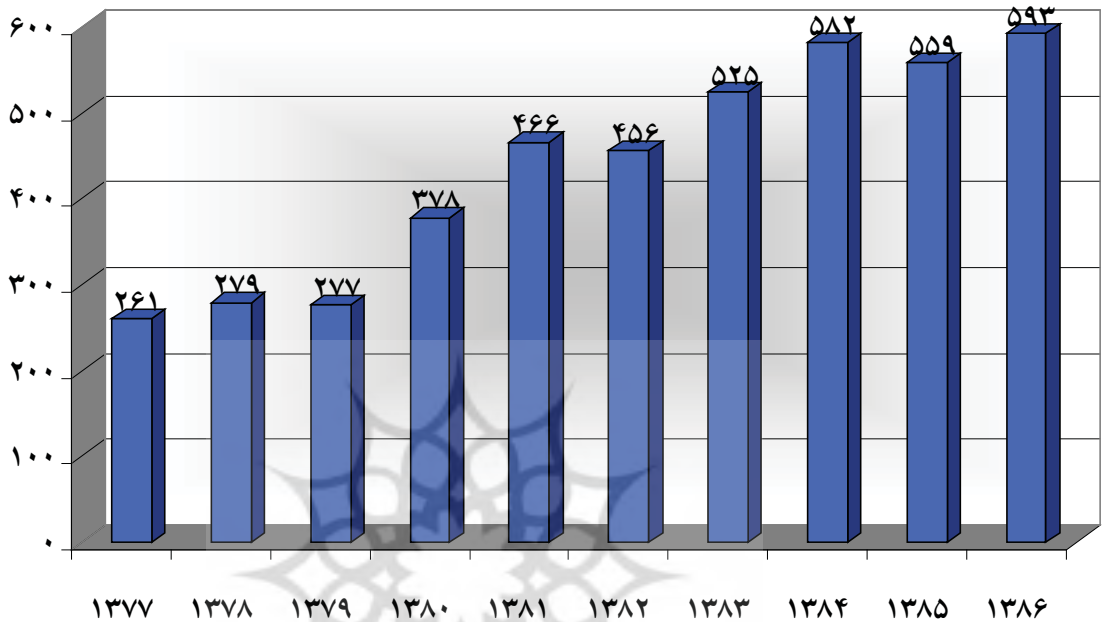
نتیجه‌گیری

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد بین سال ۱۳۷۷-۱۳۸۶ تعداد ۴۷۷۴ عنوان کتاب در استان قم منتشر شده است. بیشترین تعداد کتاب‌های منتشر شده با ۸۴۰۶ عنوان در سال ۱۳۸۵ و کمترین تعداد با ۱۸۹۹ عنوان در سال ۱۳۷۷ بوده است. در تمام سال‌های مورد نظر تحقیق شاهد رشد تعداد کتاب‌های منتشر شده هستیم، جز در سال ۱۳۸۶ که با ۶۴۷۵ عنوان، ۲۳ درصد افت را نسبت به سال ۱۳۸۵ شاهد بودیم. بر اساس یافته‌های پژوهش، حوزه‌های دین با ۳۵۶۵۱

بررسی به طور متوسط ۱/۹۲ درصد کاهش یافته است. بیشترین رشد آن در سال ۱۳۷۹ با ۱۵/۷۹ درصد رشد به تیراژ متوسط ۴۸۶۸ نسخه (نسبت به سال قبل) و کمترین آن در سال ۱۳۷۸ با ۱۶/۰۷ درصد کاهش به ۴۲۰۴ نسخه رسیده است. بر اساس داده‌های جدول ۳، میانگین درصد رشد کتاب بین سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۸۶ در کل کشور ۱۴/۳۲، استان قم ۱۶/۵۵ و سایر استان‌های کشور ۱۴/۳ درصد بوده است، که نشان از بالا بودن درصد رشد استان قم نسبت به کل کشور و سایر استان‌هاست.

متوسط درصد رشد نشر کتاب در سطح کشور در سال ۱۳۸۰ با ۳۰/۴۱ درصد و سال ۱۳۸۴ با ۲۷/۳۹ درصد بالاترین درصد رشد و در سال ۱۳۸۵ با -۰/۰۶ بیشترین افت را شاهد بوده است. متوسط درصد رشد نشر کتاب در سطح استان قم در سال ۱۳۸۰ با ۴۷/۹۱ درصد و سال ۱۳۸۳ با ۴۲/۰۵ درصد بالاترین درصد رشد و در سال ۱۳۸۶ با ۲۲/۹۷ درصد و سال ۱۳۸۱ با -۵/۸۰ بیشترین افت را شاهد بوده است. که این وضعیت در سایر استان‌های کشور (به جز قم) در سال ۱۳۸۴ با ۳۰/۶۵ درصد بالاترین رشد و در سال ۱۳۸۵ با -۲/۸۸ درصد بیشترین افت را داشته است.

بررسی کلی داده‌های جدول نشان می‌دهد در مجموع طی ده سال مورد بررسی، متوسط رشد نشر کتاب در استان قم بالاتر

نمودار ۱) درصد فراوانی تعداد ناشران استان قم (۱۳۷۷-۱۳۸۶)

بیشترین میزان رشد کتاب‌های چاپ اول مربوط به سال ۱۳۸۳ است که با ۹۱۹ عنوان افزایش، ۳۳/۹۹ درصد نسبت به سال قبل افزایش داشته است و کمترین آن مربوط به سال ۱۳۸۶ نسبت به ۸۵ با ۱۶۴۱ عنوان کاهش (۳۷/۳۵ درصدی) را نشان می‌دهد. در خصوص کتاب‌های چاپ مجدد بیشترین رشد در سال ۱۳۸۳ نسبت به ۱۳۸۲ با ۱۰۰۱ عنوان افزایش (۵۴ درصد) می‌باشد این در حال است که کمترین رشد ۱۳۷۹ نسبت به ۱۳۷۸ با ۸۷۶ عنوان کاهش (۸۸/۴ درصد) می‌باشد.

شمارگان کل کتاب‌های منتشر شده طی سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۶ با ۲۰۹۶۵۱۲۲۸ نسخه در مجموع، همواره دستخوش تغییراتی بوده است به طوری که در سال ۱۳۸۶ بیشترین افت سالانه را با ۲۹/۴۹ درصد کاهش و در سال ۱۳۸۰ بیشترین رشد را با ۴۱/۸۸ درصد افزایش شاهد هستیم. شمارگان کتاب‌های منتشر شده از ۹۰۷۲۴۵۵ نسخه در سال ۱۳۷۷ با سه برابر افزایش به ۲۶۱۲۵۰۳۷ نسخه در سال ۱۳۸۶ رسیده است.

شمارگان متوسط کتاب‌های منتشر شده طی سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۶ همواره در نوسان بوده است. در طی سال‌های ۱۳۷۸ و ۱۳۸۲ تا سال ۱۳۸۶ با افت مواجه بوده و فقط در سه سال (۱۳۷۹-۱۳۸۰-۱۳۸۴) رشد مثبت (افزایش) داشته که بیشترین آن در سال ۱۳۷۹ با شمارگان متوسط ۴۸۶۸ نسخه (۱۵/۷۹ درصد)

عنوان و ادبیات با ۳۳۹۴ عنوان همواره بیشترین تعداد کتاب‌های منتشر شده در سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۸۶ را به خود اختصاص داده‌اند و کتاب‌های حوزه کلیات با ۴۳۲ عنوان، هنر با ۳۹۳ عنوان، علوم طبیعی و ریاضیات ۳۲۱ کمترین تعداد کتاب‌های منتشر شده را به خود اختصاص داده‌اند.

میزان کتاب‌های تألیفی در طی سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۶ چند برابر میزان کتاب‌های ترجمه شده بوده است. که این روند از ۵/۰۵ برابر تا ۹/۹۸ برابر در نوسان بوده است. بیشترین میزان رشد کتاب‌های تألیفی مربوط به سال ۱۳۷۸ با ۴۹/۱۳ درصد رشد نسبت به سال قبل بوده است و کمترین میزان رشد نیز مربوط به سال ۱۳۸۶ است که با ۱۱/۷ درصد کاهش نسبت به سال قبل.

تعداد کتاب‌های ترجمه‌ای در این سال‌ها همواره افت و خیزهایی داشته است به این صورت که سال‌های ۸۱ و ۸۶ تعداد کتاب‌های ترجمه‌ای به ترتیب به میزان ۱۰/۷۶ درصد و ۲۴/۶۷ درصد افت داشته است. بیشترین میزان رشد کتاب‌های ترجمه‌ای در سال ۱۳۸۰ دیده می‌شود که نسبت به سال قبل ۱۱۷۴ عنوان افزایش (۴۷/۹ درصد رشد) داشته است.

از نظر نوبت چاپ طی تمام سال‌ها به غیر از سال ۱۳۸۶ چاپ مجدد کمتر از چاپ اول بوده است که البته در این سال افت کلی عناوین منتشر شده نسبت به سال ۱۳۸۵ را نیز شاهد هستیم.

در این دوره زمانی، دستخوش تغییرات زیادی بوده است به طوری که متوسط رشد کل کشور در طی دوره زمانی ده ساله ۱۴/۳۲ درصد و سایر استان‌های کشور ۱۴/۳ درصد به صورت میانگین مشاهده می‌شود.

پیشنهادات

۱. با توجه به قابلیت‌های موجود در استان قم، به عنوان مرکز حضور عالمان مذهبی - به خصوص عالمان تشیع - و ضرورت حضور نگرش‌های عالمان دینی در کتاب‌های سایر علوم، پیشنهاد می‌شود ناشران توجه بیشتری به نشر کتاب‌های غیر مذهبی و همچنین حضور نگرش‌های منبعث از تعالیم دینی در تألیفات سایر علوم داشته باشند.

۲. با توجه ضرورت آگاهی عالمان دینی از تحولات مذهبی جهان، ترجمه و نشر آثار مذهبی منتشر شده در سایر کشورها و نیز سایر مذاهب باعث می‌شود عالمان دینی بتوانند با تحولات جهان آشنا شوند و نگاه جامع‌تری نسبت به تحولات دینی در سطح جهان داشته باشند. پس ضروری است توجه ویژه به ترجمه آثار مذهبی منتشر شده در سایر کشورهای صورت گیرد.

۳. نشر محلی درصدد پاسخ به بخش مهمی از نیازهای اطلاعاتی یک منطقه یا استان تشکیل می‌شود و بیشتر کتاب‌های موجود در کتابفروشی‌های هر استان، مربوط به تولیدات ناشران آن استان می‌باشد؛ بنابراین ضروری است ناشران استان قم علاوه بر توجه ویژه به آثار مذهبی، نشر کتاب‌های غیر مذهبی (مرتبط با نیازهای مردم استان قم) را نیز در اولویت قرار دهند.

و کمترین آن در سال ۱۳۷۸ با ۴۲۰۴ (۱۶/۱ درصد) نسبت به سال قبل بوده است.

بیشترین ناشران فعال در استان قم بین سال‌های ۱۳۷۷-۱۳۸۶ مربوط به سال ۱۳۸۶ با ۵۹۳ ناشر و کمترین تعداد ناشران مربوط به سال ۱۳۷۷ با ۲۶۱ ناشر بوده است. رشد نسبی تعداد ناشران در سال‌های مختلف حتی در سال‌هایی چون ۱۳۸۱، ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ که کاهش نشر کتاب در این سال‌های نسبت به سال قبل وجود داشته، همچنان ادامه داشته است.

نتایج حاصل در خصوص سهم استان قم از کل نشر کشور طی سال‌های مختلف از ۱۰/۸۶ درصد در سال ۱۳۷۹ تا ۱۵/۷۱ درصد در سال ۱۳۸۵ در نوسان می‌باشد که مهمترین عامل این میزان نشر، تعداد زیاد ناشران در حوزه کتاب‌های دینی در این استان می‌باشد. همچنین روند تغییرات نشر کتاب نشان می‌دهد که در استان قم طی سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۰ رشد کتاب افزایش مطلوبی داشته است. این نواسانات در سال ۱۳۸۱ به میزان ۵ درصد کاهش و در سال ۱۳۸۶ به میزان ۲۲/۹۷ درصد کاهش یافته است. متوسط رشد در استان قم ۱۶/۵۵ درصد می‌باشد که نسبت به متوسط رشد کشوری و سایر استان‌های وضعیت مطلوبی دارد. لازم به توضیح است که روند انتشار کتاب در کشور و سایر استان‌ها

پی‌نوشت:

1. Asraf.Shamsi@yahoo.com
2. dariushmatlabi@yahoo.com

۳. سایت مرکز آمار ایران

<http://www.sci.org.ir/portal/faces/public/sci/sci.negahbeiran/sci.Education>

مآخذ

۱. آذرنگ، عبدالحسین (۱۳۸۱). چون و چراپی در باب سیاست‌های نشر کتاب. تهران: سمت.
۲. تعاریف و مفاهیم واژه‌ها و اقلام آماری حوزه فرهنگ و هنر (۱۳۸۱). تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
۳. مطلی، داریوش. (۱۳۸۸). «سیمای نشر کتاب در ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی (۱۳۵۸-۱۳۸۶)». کتاب ماه کلیات: اطلاعات، ارتباطات و دانش‌سناسی. (بهمن) سال دوازدهم، ش ۲، ص ۸۸-۹۷
۴. مطلی، داریوش. (۱۳۸۷). مرجع نشر ایران. زیر نظر اکبر ثقفیان - تهران: خانه کتاب.